

REPERTORIUM VAN TIJDSCHRIFTLITERATUUR OP HET GEBIED VAN ACCOUNTANCY EN BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

*Versijnt maandelijks, behalve in augustus.
Samengesteld door de Stichting voor Econo-
misch Onderzoek der Universiteit van Amster-
dam.*

A. ACCOUNTANCY

IV. LEER VAN DE CONTROLE

The Independent Auditor's Reporting Standards in Three Nations

Rossem, J. P. van - Het American Institute of Certified Public Accountants, de drie Instituten van Chartered Accountants in Groot Brittannië en Ierland en het Canadian Institute of chartered Accountants hebben in 1966 een „International Study Group” gevormd.

Eén van de drie tot nu toe verschenen studies behandelt bovengenoemd onderwerp. Er is een vergelijkende studie gemaakt van de wijze waarop de externe accountant in de drie landen zijn oordeel over de jaarrekening kenbaar maakt. De schrijver bespreekt de conclusies van de studie en vergelijkt deze met gangbare opvattingen en praktijken in Nederland.

Achtereenvolgens worden de volgende punten besproken:

- De functie van de accountant
- De historische ontwikkeling van de accountantsverklaring
- De goedkeurende verklaring
- Andere dan goedkeurende verklaringen zonder enig voorbehoud
- Het gevolg van relevante gebeurtenissen na de balansdatum op de accountantsverklaring

De schrijver sluit zich aan bij de conclusie van de internationale studiegroep, dat een uniforme tekst voor de accountantsverklaring gewenst is. De Studiegroep opteert eveneens voor maximale inzet van het beroep bij de informatie van het publiek omtrent de beperkingen, welke in de accountantsverklaring zijn begrepen.

A IV - 2

De Accountant, september 1970

E 770

B. BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

a. ALGEMENE BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

I. ALGEMEEN

De wetenschappelijkheid van Schumpeter's theorie over de essentie en de werking van de kapitalistische economie

Klerck, W. de — In dit artikel is gepoogd een antwoord te geven op de vraag of de theorie van Schumpeter over de essentie en de werking van de kapitalistische economie wetenschappelijk is. De oplossing van dit probleem veronderstelt een zekere kennis op het gebied van de wetenschapsfilosofie. Het beoordelen van een theorie heeft geen zin als niet van te voren beredeneerd is wat wetenschap werkelijk is en welke mate van objectiviteit kan worden bereikt. Een analyse van deze problemen doet de auteur besluiten dat een theorie wetenschappelijk kan worden genoemd als er tot een zeker punt geen subjectieve elementen aanwezig zijn. In hoeverre subjectieve elementen geduld kunnen worden wordt bepaald door een forum van wetenschapsbeoefenaars. Dit forum ontwikkelt haar eigen criteria die in de loop der tijd kunnen veranderen.

Na de begrippen „bias" en „visie" te hebben verklaard, analyseert de auteur Schumpeters theorie van de kringloop en de ondernemer en concludeert dat deze theorieën wetenschappelijk zijn vanwege de theoretische bevestiging van de visie en vanwege hun vruchtbaarheid.

Een bezwaar echter is dat Schumpeter te veel de „verstehende" methode gebruikt, wat soms leidt tot geforceerde gedachteconstructies.

Ba I

Tijdschrift voor Economie, 1970, nr. 3

E 012.4

IV. LEER VAN DE KOSTPRIJS EN DE PRIJSVORMING

Human resource accounting

Woodruff, R. L. — Bij de Amerikaanse schoeisel- en kledingproducent R.G. Barry Corporation zijn de kapitaalinvesteringen per werknemer erg laag, zodat men bij het nemen van beleidsbeslissingen naast informatie over winst en solvabiliteit vooral informatie over de produktiefactor arbeid nodig heeft.

Om de waarde van de produktiefactor arbeid in geld uit te drukken heeft dit concern een systeem ontwikkeld waarbij de benodigde investeringen hiervoor in zeven groepen worden ingedeeld: wervingskosten, kosten van het aannemen van een nieuwe werknemer, instructiekosten, aanpassingskosten, integratiekosten, kosten van het verwerven van ervaring en ontwikkelingskosten. Voor een hoge kaderfunctie bedroegen deze kosten meer dan \$ 30.000. Deze investeringen vallen in twee soorten uiteen: enerzijds gelduitgaven, bijv. kosten van een personeelsadvertentie en anderzijds het salaris gedurende de periode dat de nieuwe werknemer nog niet produktief is, bijv. in verband met een cursus. Volgens dit systeem is voor 1969 een aangepaste balans van het bedrijf gemaakt. Toen bij het eind van dat jaar winstdaling een inkrimping van de bedrijfsaktiviteit noodzakelijk maakte, kon men met dit systeem een meer verantwoord beleid voeren. De methode kan, indien verder ontwikkeld belangrijke informatie verschaffen over de verandering in de tijd van de waarde van de produktiefactor arbeid.

Ba IV - 2c

Canadian Chartered Accountant, september 1970

E 136.322.9

VI. LEER VAN DE ORGANISATIE

The future role of the managerial accountant

Crandall, R. H. — Op grond van ervaringen, opgedaan tijdens een onderzoek bij drie grote Canadese ondernemingen, geeft de auteur zijn ideeën over de toekomstige rol van de interne accountant die bij het managementteam is ingeschakeld. Deze zal niet langer bestaan uit het verwerken van boekhoudkundige gegevens, maar zal bestaan uit het ontwerpen van de algemene opzet van het data-verwerkingsysteem en het vertalen van de uiteindelijke resultaten voor de gebruikers binnen de onderneming.

Om op deze taak voorbereid te zijn moet hij zijn energie niet verkeerd besteden om expert te worden in aanverwante specialismen, als operations research en systeemanalyse. Hij moet zich veeleer bekwalen in het ontwerpen van administratieve systemen en zijn deskundigheid aanwenden om het ontwerpen en gebruiken van informatiesystemen in het algemeen te verbeteren.

In de toekomst zal de taak van de accountant binnen het managementteam inhouden: 1. de beslissing over de inputs van het administratieve systeem; 2. de beslissing over de bewerkingen welke op de data worden uitgevoerd en 3. de beslissing over de vorm, waarin verslag gedaan wordt.

Ba VI - 16

Canadian Chartered Accountant, augustus 1970

E 641.22

The role of a Financial Systems department in systems development

Kluyver, C. J. de — Vele grote bedrijven zijn ertoe overgegaan een afdeling op te richten, die het financiële informatiesysteem binnen het bedrijf moet perfectioneren. De schrijver betoogt dat dit belangrijke werk niet overgelaten kan worden aan een algemene informatieverwerkende afdeling bestaande uit programmeurs en systeemanalisten.

In samenwerking met de uiteindelijke gebruikers van de informatie op de verschillende bedrijfsafdelingen zal de nieuwe afdeling die het financiële informatiesysteem ontwerpt de vorm moeten bepalen waarin de data worden gepresenteerd. Om dit te kunnen doen zullen de medewerkers van de nieuwe afdeling behalve met de accountancy ook vertrouwd moeten zijn met de mogelijkheden van automatische informatieverwerking. In overleg met de algemene informatieverwerkende afdeling zal het financiële informatiesysteem ontworpen moeten worden.

Alleen door het samengaan van accountancy- en computerkennis kunnen fouten door gebrek aan communicatie tussen de twee vakgebieden vermeden worden. Aan de hand van een schema wordt deze samenwerking door de schrijver verduidelijkt.

Ba V; Ba IV
E 641.26

Canadian Chartered Accountant, augustus 1970

Kansen voor het middelgrote bedrijf

Gross, H. — De middelgrote onderneming is niet, zoals vele onheilsprofeten beweren, gedoemd te verdwijnen. Integendeel het concentratieverschijnsel zelf zal nieuwe markten creëren, vooral in de dienstverlenende sector. Het kritieke punt ligt bij de aanpassing van de middelgrote onderneming aan de snelle technologische ontwikkeling.

De fusiemotieven van nu zijn gericht op horizontale marktvergroting in tegenstelling tot de periode tussen de beide wereldoorlogen toen men verticaal fusioneerde met toe- en afleveringsbedrijven.

Middelgrote bedrijven lenen zich beter voor de oplossing van problemen van individuele afnemers. Twee mogelijkheden doen zich voor: de onderneming kan proberen supplementaire artikelen van goederen of diensten die reeds ingevoerd zijn op de markt te brengen bijv. software voor de computer, of zij kan nieuwe toepassingsmogelijkheden van bestaande artikelen of diensten aanbieden.

In tegenstelling tot het schrikbeeld dat de nieuwe technologische ontwikkeling zou leiden tot uitsluitend massaproductie zien we ook marktsegmentatie, differentiatie en veelzijdigheid het economische leven gaan bepalen.

Ba VI - 2
E 630.1

Doelmatig Bedrijfsbeheer, oktober 1970

Franchising

Koetsier, H. — Het franse woord „franchissable” betekent „overtrekbaar”. De franchise trekt een bedeksel over iets heen, i.c. de franchisenemer wordt bedekt door de image van de franchisegever. Het bedeksel kan bestaan uit naam, gemeenschappelijke image, handelsmerk, verkooptechniek c.d. Men dient franchising niet te verwarren met andere bedrijfseconomische afzetcontractsystemen. De franchisenemer heeft minder speelruimte dan de leden van een vrijwillig filiaalbedrijf. Hij staat onder voortdurende controle van de gever en zijn competentie en initiatief zijn beperkt.

Hoofddoel van het systeem is tegenover de consument een uniforme image te ontwikkelen.

Als voordeel kan worden genoemd het feit dat franchising een toename van de investeringen en van de werkgelegenheid met geringe kans op mislukkingen laat zien. Bezwaarlijk is de paradoxale plaats die franchising inneemt als ondernemingsvorm met als gevolg vele juridische problemen. Het voordeel voor de gever is dat hij zich verzekert van een redelijk veilige methode om met relatief lage kosten een breed vertakt distributieapparaat op te bouwen. Het nadeel is echter het ontbreken van volledige controle op de werkzaamheden van de nemer. De nemer profiteert van de invloed en publiciteit van de gever maar moet een deel van zijn vrijheid prijsgeven.

In de Verenigde Staten heeft franchising zich sterk ontwikkeld. In Europa is franchising in opkomst. De vooruitzichten zijn gunstig; in EEG-verband is een geïntegreerde ruimte ontstaan voor dit Amerikaanse systeem.

Ba VI - 9
E 641.252

Maandblad voor bedrijfsadministratie en -organisatie, oktober 1970

The Participation of Labor in the Control of Dutch Enterprises

Sanders, P. — Professor Sanders heeft voor vertegenwoordigers van de Amerikaanse Kamer van Koophandel een lezing gehouden over het Nederlandse wetsontwerp betreffende de structuur van het beheer der ondernemingen. Na de behandeling van de nieuwe bevoegdheden van de Raad van Commissarissen, waarin nu ook werknemerscommissarissen zitting nemen, gaat hij in op de gevolgen van het ontwerp voor de dochteronderneming in Nederland en voor de internationale onderneming. Het blijkt dat, om het buitenlandse ondernemingen niet te moeilijk te maken tot vestiging in Nederland over te gaan, de nieuwe regels - onder bepaalde condities - toch weer grotendeels buiten werking kunnen worden gesteld.

De Nederlandse oplossing voor het probleem van de medezeggenschap wordt vergeleken met de Duitse en met een E.E.G.-ontwerp voor de Europese onderneming.

Prof. Sanders beveelt zijn gehoor tenslotte aan niet te bevreesd te zijn voor medezeggenschap: „it is in the air and may work out to advantage”.

Ba VI - 16 *Tijdschrift voor Vennootschappen, Verenigingen en Stichtingen, oktober 1970*
E 641.216.2
E 641.223

The Accountant's Contribution to Profitability

Sleeth, J. N. — De „management accountant” ontmoet kritiek in het eigen bedrijf op grond van zijn geringe bijdrage tot de produktiviteit van de onderneming. Noch voor een „management accountant”, noch voor een „financial accountant” snijdt deze kritiek hout.

Een van de taken van de „management accountant” is het integreren van (deel)budgetten en -begroting tot een geheel. Hij onderzoekt verder aan de hand van een aantal criteria of het jaarbudget in overeenstemming is met het meerjarenplan en informeert het management hierover. Het meest draagt hij echter bij tot de winst d.m.v. de kostenbewaking. Afhankelijk van het kostenkalkulatiesysteem kan hij al dan niet gedetailleerd het kostenverloop volgen. De informatie terzake moet echter wel steeds snel en duidelijk worden gepresenteerd. Ook in de vermogenssfeer is produktiviteitsverbetering mogelijk.

De zorgen van de „financial accountant” zijn het optimaal aanwenden van de liquide middelen, het krap houden van het werkkapitaal, t.w. voorraden debiteuren en effectenbezit, en het afwegen van de verschillende mogelijkheden van kapitaalverschaffing. Bij overname en fusie dient de „financial accountant” terdege de rekeningen van het andere bedrijf te onderzoeken. Intern moet hij waken over de indirecte kosten, met name de kosten van de eigen afdeling.

Ba VI - 18
E 641.224.2
E 641.26

The Accountant, augustus 1970

VII. LEER VAN DE ARBEIDSVOORWAARDEN

De relatie tussen arbeidsmarktpolitiek en het personeelsbeleid van het bedrijfsleven

Van Beusekom, E. — De doelstelling van arbeidsmarktpolitiek is het zo goed mogelijk op elkaar afstemmen van vraag en aanbod in de verschillende sectoren van de arbeidsmarkt. Daardoor moet zij bijdragen tot een optimale realisatie van de doelstellingen van het sociaal-economische beleid van de overheid.

Het personeelsbeleid van het bedrijfsleven is voor de arbeidsmarktpolitiek een belangrijk gegeven. De bezetting van het produktie-apparaat moet zowel kwalitatief als kwantitatief voldoen aan de eisen die door het produktieproces worden gesteld. Daarnaast is een evenwichtige leeftijdsopbouw van belang, om een gelijkmatige vervanging van het personeel te waarborgen.

Tengevolge van technologische en economische ontwikkelingen doen zich discrepanties voor tussen vraag en aanbod van arbeidskrachten, waardoor voor bepaalde categorieën inpassingsmoeilijkheden ontstaan. Door middel van de arbeidsmarktpolitiek kunnen maatregelen worden genomen die de hieruit voortvloeiende moeilijkheden het hoofd kunnen bieden.

Ba VII - 1
E 224.0

Sociaal Maandblad Arbeid, oktober 1970

b. BIJZONDERE BEDRIJVEN

IV. LANDBOUW- EN CULTUURBEDRIJVEN

De bloembollenteelt: bedrijfstak met problemen

De Haan, W. G. — De bloembollenteelt verkeert in ernstige structurele moeilijkheden. De rentabiliteit van het bloembollenbedrijf is gedurende de laatste tien jaren regelmatig gedaald, en het aantal verliesgevende bedrijven is tot meer dan de helft gestegen. Bedrijfsvergroting, mechanisatie en rationalisatie van de teelt leiden tot een voortgaande sanering van de bedrijfsgroottestructuur. Bij de kleine ondernemingen treden ontsparringen op die uiteindelijk moeten leiden tot bedrijfsbeëindiging.

Deze ontwikkeling wordt nog versterkt door de opkomst van het landbouwbedrijf als nieuw bedrijfstype voor de bloembollenteelt. Hierdoor wordt tevens de gebondenheid van de teelt aan de oude centra doorbroken.

Onafhankelijk van deze wijzigingen in de bedrijfsstructuur komt als nieuw structureel element de teelt van bolbloemen op bloembollenbedrijven naar voren. Hiermede ontstaat de mogelijkheid om de verletperiode tijdens de winter productief te benutten, met name voor de bedrijven die in de buurt van bloemenveilingen zijn gevestigd.

De export van bloembollen is na 1967 vrijwel gelijk gebleven. De oorzaak van deze stagnatie moet worden gezocht in de toenemende concurrentie van bepaalde snijbloemen, die door hun grotere houdbaarheid in het voordeel zijn ten opzichte van bolbloemen.

Uitgaande van de beperkte groeimogelijkheden van de exportmarkt voor „broeiers” van bolbloemen, heeft de bloembollenhandel nog een zeker perspectief in het intensiveren van de export van bollen voor de „droogverkoop” aan het publiek.

Gelet op deze situatie is een gezamenlijk optreden van de exporteurs een eerste vereiste.

Bb IV - 2

Economisch-Statistische Berichten, 21 oktober 1970

E 635.321.3

V. INDUSTRIE

Industriebeleid in permanente ontwikkeling

Rhijn, A. A. T. van — De schrijver geeft een overzicht van de doeleinden en de middelen van het nationaal industriebeleid sedert 1945, en een indeling van dit industriebeleid in een algemeen beleid, een sektorgewijs beleid en een regionaal beleid.

Het huidige industriebeleid van het Ministerie van Economische Zaken is erop gericht om incidenteel steun te verlenen aan een bedrijfstak indien er uitzicht is op verbetering van de rentabiliteit. Hierbij wordt vooral gelet op de kwaliteit van de produkten, de mobiliteit van de produktiefactoren en de flexibiliteit van de produktie. Het beleid sluit hierbij vooral aan op maatregelen die door de bedrijfstak zelf reeds zijn genomen.

Het ministerie geeft weinig technologische ontwikkelingssteun voor spectaculaire projecten maar veeleer steun gespreid over de gehele industrie. Er is echter in het bedrijfsleven een terughoudendheid merkbaar om deze steun te vragen.

Er bestaat grote behoefte aan een Europees industriebeleid, omdat Nederland met een klein potentieel en een zeer hoge exportquote zeer gevoelig is voor het beleid van andere naties.

De gevolgen van de industrialisatie-politiek voor de ontwikkelingslanden zijn onvoldoende bekend en het verdient aanbeveling de ontwikkelingen nauwkeurig te volgen en te bestuderen. Met een toenemende import van industrieprodukten uit deze landen en met de invloed daarvan op onze industriële structuur moet rekening worden gehouden.

Bb V - 1

Maatschappij-Belangen, oktober 1970

E 512.121

VI. HANDEL

De techniek van de verkoop op krediet in de Belgische grootwinkelbedrijven

Bienfait, A. N. — De Belgische grootwinkelbedrijven verkopen ca. 7% van hun totale omzet (excl. levensmiddelen) op krediet; dit is niet veel in vergelijking met het aandeel van de verkoop op krediet bij bijv. Amerikaanse of Scandinavische bedrijven. Het verschil is te verklaren uit drie oorzaken: een star wettelijk kader, het feit dat de kredietomzet geconcentreerd is bij weinig expanderende grootwinkelbedrijven van het klassieke type en tenslotte de weinig soepele methodes van kredietverlening.

De Belgische grootwinkelbedrijven vervullen, in tegenstelling tot bijv. de Franse, zelf de kredietverlenende functie. Zij passen daarbij in hoofdzaak drie systemen toe nl. de verkoop op afbetaling, de koopbonnen of koopcheques en tamelijk recent „optional revolving credit”. Bij dit laatste naar Amerikaans voorbeeld werkende systeem, wordt gebruik gemaakt van creditcards. Mede dankzij uitwisseling van gegevens omtrent dubieuze debiteuren bedragen de oninbare posten uiteindelijk slechts 0,25 tot 0,60% van de totale verkopen op krediet. Behalve als middel om de verkoop te bevorderen is de kredietverlening aan afnemers een instrument voor klantenbinding.

Ba V - 4, Bb VI - 4

Kwartaalfacetten, oktober 1970

E 325.321.1

VIII. HOTELS, RESTAURANTS EN ZIEKENHUIZEN

Financial Management in the Hospital Service

Wild, D. W. — De grootte van de subsidie die de ziekenhuizen in Engeland jaarlijks wordt toegekend uit de Rijksmiddelen blijkt in de praktijk afhankelijk te zijn van twee factoren nl. het bedrag dat in het voorafgaande jaar is ontvangen en de voor het komende jaar verwachte kostenstijging. Op deze verdelingsmethode is in het verleden veel kritiek geleverd omdat ze ertoe heeft geleid dat de „haves” doorlopend beschikken over meer armslag dan de „have-nots” onafhankelijk van hun werkelijke financiële behoeften.

Er wordt nu getracht een meer realistische benadering van de financiering van ziekenhuizen te ontwikkelen waarbij de behoeften worden beoordeeld op basis van normen, m.b.t. de zorg voor de patiënten. De schrijver noemt een aantal normen die in de praktijk gehanteerd kunnen worden.

Teneinde deze benadering met enige kans op succes te kunnen toepassen is het noodzakelijk systemen te ontwerpen die de leiding van ziekenhuizen snel informeren omtrent de realisatie van de gestelde doeleinden. Dit kan alleen effectief gebeuren wanneer men tot een goede samenwerking komt met doktoren, verpleegkundigen en administratief personeel. De computer is een onmisbaar element bij het verzamelen en bewerken van gegevens ten behoeve van het management van de ziekenhuizen.

Bb - VIII

The Accountant, oktober 1970

E 641.26

De problematiek van onze Horeca

Van Goor, G. E. - Gedurende de laatste jaren is het horecawezen in Nederland in moeilijkheden geraakt. Men is daarom begonnen met een uitgebreid structuuronderzoek in de bedrijfstak.

De veranderingen manifesteren zich het duidelijkst in het verdwijnen van het grote café- en restaurantbedrijf en van het hotelbedrijf in provinciesteden. Oorzaak hiervan is de te enge rentabiliteit van veel bedrijven, die een gevolg is van te veel leegloop-uren.

Vooraf de laatste jaren zijn de personeelskosten een te grote last gaan vormen, een direkt uitvloeisel van een loonbeleid waar de grootte van de loonsverhogingen worden bepaald door enkele goed renderende industriële bedrijfstakken. De besparingen die in die industrieën ontstaan door invoering van nieuwe machines bieden ruimte voor loonstijgingen.

Daar reeds meer dan de helft van de beroepsbevolking werkzaam is in de dienstverlening, zou het goed zijn te experimenteren met een systeem, waar produktiviteitsstijgingen resulteren in prijsdalingen, terwijl de lonen constant blijven. Ook op deze wijze ontstaat een reële welvaartstoename, echter zonder dat de Horecasector er het slachtoffer van wordt.

Bb VIII

Maatschappijbelangen, september 1970

E 635.423

X FINANCIERINGSINSTELLINGEN

Moderne ontwikkelingen in het bankwezen

Vlak, G. J. M. - De sterke achteruitgang in de liquiditeitspositie gedurende de afgelopen vijftien jaar heeft het bankwezen gedwongen zich te bezinnen op middelen om de primaire taak, het verlenen van kredieten, te kunnen blijven uitvoeren.

- 1 Het bankwezen is zich gaan inspannen om termijndeposito's en spaargelden aan te trekken, mede door de toenemende vraag naar middellang krediet.
- 2 Het bankwezen heeft getracht tot een intensivering van het girale betalingsverkeer te komen, m.n. door de invoering van de salarisrekening, welke inderdaad tot een verbetering van de liquiditeitspositie kan leiden. De betaalcheque is de logische consequentie daarvan, immers zonder de betaalcheque zou de chartale dispositie veel groter zijn.
- 3 De banken proberen zoveel mogelijk rekeninghouders aan te trekken, zodat de kans groter is dat overboekingen van rekeninghouders binnen de bank blijven. Dit is een van de redenen van de concentratie in het bankwezen.
- 4 De handelsbanken richten zich tot een ruimer publiek, met als gevolg uitbreiding van het dienstenpakket en van het aantal vestigingspunten.
- 5 De landbouw- en spaarbanken zijn zich meer met het betalingsverkeer gaan bezighouden.

Bb X

Maatschappijbelangen, juli 1970

E 323.12